

שלום מנחם,

הנה חוות דעתי בנושא ברכות השחר בבית הכנסת:

ברכות השחר נקבעו לפי סדר השכמת הבוקר, ובתחילה בירך אדם על כל פעולה לחוד, עד שבאו חכמים וקבעו כי הברכות יאמרו מתוך הסיודור וכל הברכות יחדיו לאחר השכמת הבוקר לפני התפילה. (לגבי על נט"י ואשר יצר נחלקו הפוסקים האם לומר מיד לאחר הנטילה, או בתוך הברכות).

השו"ע או"ח סי' מו פסק כי יש לאמרן בבית הכנסת בציבור מפני עמי הארצות שלא יודעים לברך ויצאו ידי חובה על ידי החזן, ולפי חלק מהאחרונים יוצאים ידי חובה אפילו אם לא עונים אמן. וכבר פסקו על זה כמה מן האחרונים כי אם לא היה מנין בשעה שאומר הש"צ את הברכות, לא יצאו עמי הארצות ידי חובתם. המשנה ברורה שם ס"ק יג פוסק שכיום אין הקהל יוצא ידי חובה, כיון שהקהל כבר אין בו עמי הארצות שאינם יודעים לברך, ולכן יברך כל אחד לעצמו.

הרבי מלובאביץ' ואחרים העלו חשש שמא יתכוון אדם לצאת ידי חובה לאחר שבירך בעצמו ונמצא מברך ברכה לבטלה. ואחרים עוד חששו שמא יהיו אלו שיתרגלו שאומר הש"צ ולא יאמרו ברכות השחר אם מתפללים בבית או אם מתפללים במנין שלא אומרים ברכות השחר ע"י הש"צ, ופסק וכי אין לומר ע"י הש"צ, ויש להזהיר את הקהל לומר כ"א בעצמו, גברים ונשים.

לפני מספר שנים לא ארוך, בעיקר בעקבות העובדה שלא היה מנין אנשים בזמן בתפילת שחרית בקהילה, החליט מאן דהו מהחברים לומר ברכות השחר, כיוון שהמתינו תמיד לקדיש (לפחות במנין ראשון). הבעתי אז את דעתי שאין צורך לחכות לקדיש, ואין צורך לומר ברכות השחר, אולם כיוון שלצערי איני נוכח באופן קבוע בתפילה בקהילה, הדבר הפך לקבע.

הואיל ומנהג הקהילה מאז ומעולם היה שלא לומר, ולא היה זה בגלל עצלות, אלא כיוון שזה היה מנהג הקהילות שאינן חסידיות באירופה, איני רואה סיבה שלא לחזור למנהג להתחיל בי"ג מידות של ר' ישמעאל ובקדיש דרבנן. שוב, ברכות השחר הן ברכות פרטיות, שמעולם לא נתקנו לאמרן במנין, אלא בבית, בעת ההשכמה, מתיחת האברים, ההתלבשות וכו', והן הגיעו לבית הכנסת רק למען עמי הארצות, שיענו אמן. וכיוון שבקהילה שלנו אין עמי הארצות ח"ו, הרי הדבר ברור שכל אחד ראוי שיאמר בעצמו, עם יציאתו מביתו, או עם כניסתו לבית הכנסת, ואין צורך שיאמרן החזן.

שלמה וילק

Shalom Menachem,

Here is my opinion concerning the matter of saying the *Birchot haShachar* (morning blessings) in the synagogue.

The morning *brachot* were originally instituted according to the early morning routine, and at first a person would recite the *brachah* to accompany each separate action. But the Sages determined that the *brachot* should all be said from the *siddur* before davening. (Regarding *al netilat yadayim* and *asher yatzar*, the *Poskim* disagreed as to whether to say them immediately after washing, or together with all the other *brachot*).

Shulchan Aruch, Orach Chayyim 46 ruled that they should be said in the synagogue because of those people who do not know how to recite the *brachot* themselves, so they could discharge their obligation through the chazan. According to a number of the *acharonim*, they would be *yotzei* even if they did not answer Amen. Some *acharonim* ruled that if there was no *minyan* at the time when the chazan says the *brachot*, their obligation would not have been discharged. *Mishnah Berurah*, *ibid.*, note 13, rules that today there is no congregational discharge of obligation, since there are no longer individuals do not know how to say the *brachot*, and therefore each one should say them for themselves.

The Lubavitcher Rebbe and others raised the fear that someone might have the intention to discharge another's obligation after he had already said the *brachot* himself, which would be a situation of *brachah le-vatalah* (a pointless *brachah*). Others were further afraid that some people who grew accustomed to hearing the chazan say the *brachot* would not say them if they were davening at home or in a *minyan* where the chazan does not recite the *brachot*. Hence the ruling that they should not be said by the chazan, and the congregants should be told that each one—both men and women—should say them for themselves.

A few years ago, mainly due to the fact that there was not a *minyan* in time for the start of *Shacharit*, one of our members decided to say the *Birchot haShachar* aloud, since they were in any case waiting to say *Kaddish* (at least in the first *minyan*). I expressed my opinion then that there was no need to wait for *Kaddish*, and there was no need to say the *brachot* (aloud), but unfortunately since I am not regularly present at the minyan in the shul, it became a permanent practice.

Since the custom of the community was always not to say the *brachot*—and not because of any laziness, but because this was the custom of the non-Chasidic communities in Europe—I see no reason not to return to the custom of beginning with *Rabbi Yishma'el Omer* and *Kaddish de-Rabbanan*. Again, the morning *brachot* are personal *brachot*, which were never supposed to be said in a *minyan*, but rather at home, while waking up, stretching, and getting dressed, etc. They found their place in the shul only so that those who did not know how to say them themselves could answer Amen. And since in our shul we do not have such individuals, it is clear that everyone should say them for themselves when leaving home or on arrival in shul, and there is no need for the chazan to say them.

Rabbi Shlomo Vilk